

گزارش تحلیلی از اجتماعات مردمی در آستانه دویستمین شب

میدان داری مردم مبعوث

باشد. استاد یار گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم اسلامی رضوی با اشاره به اینکه در طول تاریخ، تمدن ایرانی همواره یک تهدید جدی برای غرب، و غرب نیز تهدیدی جدی برای ایران محسوب می شده است، بیان می کند: دلپیش این است که ما و نظام مردم، دو نظام تمدنی متفاوت هستیم؛ تمدن ما مبتنی بر توحیدگرایی و نظام آن ها مبتنی بر ثنویت (دوگانه پرستی) و حتی انسان گرایی است، بنابراین این موضوع یک نبرد تمدنی، تاریخی و فرهنگی است که ریشه های اعتقادی دارد، اما ممکن است برخی افراد آن را به یک نبرد سیاسی تقلیل دهند.

مهریانی بر حضور مردم در عرصه خیابان، را صرفاً از این زاویه نمی بیند که آن ها می خواهند امنیت رارقم بزنند و اضافه می کند: این حضور از این نظر هم مهم است که آن ها مطالباتانی راظر به عرصه سیاسی شکل می دهند؛ در واقع می بینند که مشارکتشان در عرصه امنیت اثرگذار است، بنابراین این موضوع خیلی انگیزه بخشی است.

مشارکت مردم در عرصه های مختلف را بسط دهیم

او با طرح این پیشنهاد که می‌توانیم مشارکت مردم را به حوزه‌های مختلف بسط دهیم، بیان می‌کند: متأسفانه در کشور ما تصدیگری وجود دارد، درحالی که باید در حوزه‌های مختلف اقتصادی و فرهنگی، زمینه مشارکت مردم برای حل مسائل ایجاد شود. درسی که می‌توان از اجتماعات گرفت، همین است که باید فضا را برای ورود مردم به عرصه‌های مختلف، بازکنیم؛ به طور نمونه در حوزه رسانه وقتی مشارکت مردم را می‌بینیم، بسیار ناواردتر خواهد بود. (تمرکز جدی بر آن عنصر آگاهی و مشارکت، «موضوعی است که مربیانی فر پر آن تأکید می‌کنند و می‌افزاید: به عرصه حکمرانی ما، زمینه‌های آگاهی بخشی فراهم‌کنند تا بتوانیم افراد را رشد دهیم و به خودآگاهی برساییم که در انتخاب هایشان، آگاهانه و مسئولانه عمل کنند. او معتقد است که این آگاهی را در نسبت با تعبیری که رهبر شهید انقلاب تحت عنوان «بعثت مردم، مطرح کرد، نیز می‌توان مورد توجه قرار داد. مربیانی فر، ضمن بیان تعریف بعثت که نوعی بازنگیخته شدن است، اضافه می‌کند: در واقع مردمی که در پی خبری و انفعال بودند، با جریانی که اتفاق افتاد، خودپس خود به یک خودآگاهی دسته‌جمعی دست پیدا کردند. این پیش از این به رهبر شهید اید، هنوزدها و تنبیل‌گری‌هایی در بین این زمینه داشتند که یک نوع بازنگیخته‌گری مردمی ایجاد کرد. اکنون نیز مهم این است که بتوانیم این بعثت را بسط دهیم؛ زیرا اگر محدود بماند، طبیعی است که ممکن است بتوانیم مردمی را هم‌افزایی جدی در حوزه مشارکت مردمی برای تقابل با دشمن داشته باشیم.

دوستان شب از برگزاری اجتماعات گذشته است؛ دوستان شبی که این حضور جمعی، هم زمان با اتفاقات و شرایطی که جامعه پشت سر گذاشته، ادامه پیدا کرده است. اگر در روزهای ابتدایی، ضرورت و واکنش در برابر چیزی پیش آمده، دلیل شکل گیری این اجتماعات بود، در ادامه احساسات و واکنش‌ها و مشارکت نیز به یکی از انگیزه‌های تداوم ماجرا تبدیل شد. اکنون این اجتماعات به شب و دوستان، فرصت مناسبی برای مردم مسیری طی شد و نگاه به این حضور های اجتماعی است. اما ماندگار شدن یک اجتماع برای دوستان شب، فقط با شمارش گذشته است؛ توضیح داده نمی شود. پشت این استمرار، دلایل و انگیزه های اجتماعی مختلفی در یک اینکه اجتماعات در این مدت چه کارکردی پیدا کرده اند و استمرار آن ها چه چیزی درباره این جامعه می گوید، باید به جامعه شناسان تفهیم است.

کنش آگاهانه و معنادار

او معتقد است که عجین شدن تجتمعات با مناسبت ها به عمق معناداری آن اضافه می کند. مهربانی فر می گوید: به طور ساده تر، می توانیم بگوییم که انسان هرچه درباره اقداماتی که در زندگی انجام می دهد، کنش آگاهانه تر داشته باشد، اراده محکم تر نیز برای انجام و تدبیر آن دارد. علاوه بر این، اگر اثر مطلوب آن را ببیند، نیز در این موضوع تأثیرگذاری مثبت دارد.

حضور حداکثری مردم؛ تضمین کننده امنیت

استادیار گروه علوم اجتماعی و دانشگاه علوم اسلامی رضوی
با اشاره به تجربه‌ی گذشتنه که منجر به خودآگاهی جمعی شده
است، اظهار می‌کند: قبل از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ آمریکا به
به صدق می‌توانستند مردم از خیابان جامع کنونی با امنیت راضی
می‌کنیم و کودتا رخ داد. این موضوع در حافظه تاریخی ملت ما
مانده است. اما نسل جدید با این جنس مسائل، تجربه عینی
جدی نداشته‌اند. بعد از اتفاقات ۹۸ و ۱۳۹۱ ماه سال گذشته
بیز حضور جدی مردم را شاهد بودیم که در این حوزه تأثیرگذار
بود. بهرمانی، فر اضافه می‌کنند: این تجربه نیز نشان می‌دهد
که وقتی دشمن تاریخی به کشور ما حمله می‌کند، آنچه می‌تواند
امنیت راضی‌نشین کند، حضور حداکثری مردم است. اگر مردم کنار
بکشند، طبیعی است که عرصه را برای دشمن باز می‌گذارند.
متعجب است این آگاهی، زمانی غری می‌شود که افراد حاضر
در اجتماعات، حضور خودشان را در یک تقابل فرهنگی و تمدنی
با فرهنگ دیگر یعنی غرب، ببینند و در ادامه بیان می‌کنند: این تقابل
به امتداد تاریخ است و وقتی به این صورت آن را تعریف می‌کنند،
معنادارتر می‌شود. فرهنگ غرب به هر شکلی که خواهد از ابزاری
استفاده کند که سلطه خود را بر جامعه و به ویژه بر اندام دانش

روز
زارش

مختلفی را تجربه کردند. بازم این اجتماعات ادامه دارد، می‌گوید: معمولاً روز کنش‌های اجتماعی، مقطعی است و افراد در داخل لایه فردی خودشان زیست می‌کنند؛ یعنی مسائل خودشان ازجمله خانواده، کار و امور روزمره برایشان مهم است، بنابراین نمود کارهای اجتماعی، کوتاه و لحظه‌ای است؛ مانند اینکه افراد در راهمی‌مانند شرکت می‌کنند. به همین دلیل افراد که در اجتماعات حضور دارند، برای این باورند که کنش ساده آن‌ها، تأثیر مثبت بزرگی دارد و آن‌ها می‌خواهند از ارزش‌های جمعی‌مان دفاع کنند. افراد حاضر در اجتماعات شبانه، ساعت‌های زیادی از وقت خود را به این کار اختصاص می‌دهند، با اینکه می‌توانستند به جای این کار، وقت‌گذاری شخصی خود را انجام دهند، اما برایشان ثابت شده است که این کار تأثیرگذار است.

آگاهی و باور؛ نتیجه استمرار ۲۰۰ شب اجتماع مردمی

استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم اسلامی رضوی نیز، دلیل تداوم تجمعات و رسیدن شمار آن به دویست شب، مربوط به باورها و آگاهی که پشت این کنش اجتماعی است، می‌داند و می‌گوید: البته این کنش‌های اجتماعی، محدود به یک دوره‌ی یا تجمع که صرفاً کارکرد سیاسی دارد، نمی‌شود و به مجموعه‌ای از آیین‌های مذهبی و مناسکی همراه شده که در پیوند با آن‌ها معناری می‌شود. بنابراین دلیل تداوم اجتماع شبانه، در یک آگاهی جمعی نهفته است. حسین مهربانی فر، آگاهی واراده را، در مفهوم اصلی در تعریف کنش اجتماعی می‌داند و ادامه می‌دهد: زمانی که معنا یا آگاهی را از کنش اجتماعی حذف یا حتی کمزنگ کنیم، کنش نمی‌تواند استمرار داشته باشد؛ چراکه مبتنی بر یک نظام معنایی است و در صورت نبود معنا، دیگر شاهد مانیایی و ماننداری نیستیم.

حس ہم بستگی ملی؛ منشأ اجتماعات شبانہ

یک پژوهشگر اجتماعی و فرهنگی، معتقد است که اجتماعات شبانه از منظر جامعه‌شناسی، پدیده‌های مختلفی دارد. اما از نظر او اگر بخواهیم به این مسئله بپردازیم، بخش مهمی زیادی از آن به حسن به‌سنگی ملی که ایجاد شده است، برمی‌گردد. عیناً می‌توان گفت: افرادی که در اجتماعات شرکت می‌کنند، به نوعی برای خود و رزمندگان صحنه نبرد تقسیم کار کرده‌اند؛ به این صورت که افرادی پای لاتچر هستند یا از تنگه هرمز محافظت می‌کنند و سهم مردم، نیز به‌سنگی و دفاع از مدافعان و شکر در میدان است. او بیان می‌کند که تقسیم کار به‌طور آشکار و نه‌ناشان می‌دهد فردی که وارد خیابان می‌شود، برچم تکان می‌دهد یا صرفاً حضور فیزیکی دارد، به اندازه فردی که به‌صورت مستقیم در حال جنگیدن است، کار خود را مهم می‌داند. رواقع فرد، خودش را مدیون می‌داند و وظیفه ملی و دینی خویش می‌بیند که با حضور در اجتماعات خیابانی، آن را برای فردی که نقش اجتماعی را بیان اینکه تا زمانی که اتفاقات و ماجرایی دیگران درخصوص کشور ما ادامه داشته باشد، این جمعیت نیز ادامه خواهد داشت، می‌افزاید؛ اساس این مسئله بر دفاع ملی تمرکز دارد. البته حضور افراد در جمعیت شبانه، بسته به شرایط، رفت و غیره می‌دارد، بنابراین راهی جمعیت کمتر و گاهی بیشتر می‌شود که این موضوع به‌پیرنگ اتفاقات برمی‌گردد.

حفظ کشور از خطر تجزیه؛ با ایستادن در خیابان

ایوبی درباره اینکه چه درسی می‌توان از حضور مردم در اجتماعات شبانه گرفت، بیان می‌کند: شاید در چنین وضعیتی، ایستادن در کنار خیابان، ساده‌ترین کار ممکن به نظر برسد، اما همین اقدام می‌تواند گشوی راه از خطر فروپاشی، آشوب و توطئه‌ای که برایش چیده شده (میلیاردها دلار نیز برای آن خرج شده است)، حفظ کند. درواقع درس ما چرا این‌که یک کشک اجتماعی خیلی ساده، می‌تواند با دستاورد بسیار بالایی مساوی باشد. او معتقد است که در مقیاس جامعه‌شناسی و در طول پنجاه سال گذشته، نظیر چنین اقدامی نداشته‌ایم؛ مگر در دوران انقلاب اسلامی ایران و سپس ادامه می‌دهد: ما میدانیم و رژیم صهیونیستی با تمام خود، وارد جنگ باکشور ما شده است. اما حضور مردم در خیابان برای افراد جامعه، اطمینان ملی را به وجود آورد.

معمولا بروز کنش های اجتماعی، مقطعی است اما...

پژوهشگر اجتماعی و فرهنگی کشورمان در پاسخ به این پرسش که چرا با وجود اینکه مردم حاضر در خیابان حوادث و رخداد های

